EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2024 07 15
COM(2024) 291 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl 2015 m. spalio 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2015/1794, kuria iš dalies keičiamos Europos Parlamento ir Tarybos direktyvų 2008/94/EB, 2009/38/EB ir 2002/14/EB bei Tarybos direktyvų 98/59/EB ir 2001/23/EB nuostatos, susijusios su jūrininkais, 4 ir 5 straipsnių įgyvendinimo ir taikymo

1. Įvadas

Šioje ataskaitoje apžvelgiamas dviejų konkrečių Direktyvos (ES) 2015/1794[1] (toliau – Direktyva) nuostatų, kuriomis jūrininkai įtraukiami[2] į Direktyvos 98/59/EB[3] dėl kolektyvinio atleidimo iš darbo (toliau – Kolektyvinio atleidimo iš darbo direktyva) ir Direktyvos 2001/23/EB[4] dėl įmonių, verslo arba įmonių ar verslo dalių perdavimo (toliau – Įmonių perdavimo direktyva) taikymo sritį, įgyvendinimas ir taikymas.

Direktyvos nuostatomis jūrininkai, kurie į jos taikymo sritį prieš tai nebuvo įtraukti, įtraukiami į penkių darbo teisės direktyvų taikymo sritis[5]. Pagal Direktyvos 7 straipsnį Komisija, ES lygmeniu pasikonsultavusi su valstybėmis narėmis ir socialiniais partneriais, Europos Parlamentui ir Tarybai turi pateikti konkrečiai 4 straipsnio (Kolektyvinio atleidimo iš darbo direktyvos pakeitimai) ir 5 straipsnio (Įmonių perdavimo direktyvos pakeitimai) įgyvendinimo ir taikymo ataskaitą.

Ataskaita iš esmės grindžiama ES lygmeniu valstybių narių ir sektorių socialinių partnerių[6] pateikta informacija apie Direktyvos įgyvendinimą ir praktinį taikymą. Kad ši informacija būtų išsami, prireikus ji papildoma ekspertų atliktų nacionalinių nuostatų atitikties Direktyvai analizių ir pačios Komisijos tyrimų duomenimis.

1.1 Bendra informacija ir aplinkybės

Per daugelį metų ES priėmė daug darbo teisės srities direktyvų. Jomis iš esmės siekiama užtikrinti, kad sukūrus bendrąją rinką ir ją baigus kurti nesumažėtų darbo standartai ar nebūtų iškraipoma konkurencija ir būtų pagerintos gyvenimo bei darbo sąlygos ES. Šios direktyvos iš esmės taikomos visiems veiklos sektoriams ir visų kategorijų darbuotojams, tačiau valstybės narės į kelių iš jų taikymo sritį neįtraukė įvairių tipų jūrininkų arba galėjo jų neįtraukti[7]. Jie specialiai nebuvo įtraukti į pirmiau

---

1 2015 m. spalio 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2015/1794, kuria iš dalies keičiamos Europos Parlamento ir Tarybos direktyvų 2008/94/EB, 2009/38/EB ir 2002/14/EB bei Tarybos direktyvų 98/59/EB ir 2001/23/EB nuostatos, susijusios su jūrininkais (OL L 263, 2015 10 8, p. 1).

2 Šioje ataskaitoje vartojama sąvoka „jūrininkai“, atsižvelgiant į ankstesnę direktyvų taikymo išimtį, t. y. susijusią su „jūrų laivo įgulomis“ pagal Kolektyvinio atleidimo iš darbo direktyvą ir „jūrų laivais“ pagal Įmonių perdavimo direktyvą. Ji taikoma tiek prekybos laivų, tiek žvejybos laivų darbuotojams. Kai reikia atskirti šiuos du sektorius, pateikiama konkreti nuoroda į atitinkamą sektorių.

3 1998 m. liepos 20 d. Tarybos direktyva 98/59/EB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su kolektyviniu atleidimu iš darbo, suderinimo (OL L 225, 1998 8 12, p. 16).

4 2001 m. kovo 12 d. Tarybos direktyva 2001/23/EB dėl valstybių narių įstatymų, skirtų darbuotojų teisių apsaugai įmonių, verslo arba įmonių ar verslo dalių perdavimo atveju, suderinimo (OL L 82, 2001 3 22, p. 16).

5 Be Kolektyvinio atleidimo iš darbo direktyvos ir Įmonių perdavimo direktyvos dar yra:
- 2008 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/94/EB dėl darbuotojų apsaugos jų darbdaviui tapus nemokiam (OL L 283, 2008 10 28, p. 36–42);
- 2009 m. gegužės 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/38/EB dėl Europos darbo tarybos steigimo arba Bendrijos mastu veikiančių įmonių ir Bendrijos mastu veikiančių įmonių grupių darbuotojų informavimo bei konsultavimosi su jais tvarkos nustatymo (nauja redakcija) (OL L 122, 2009 5 16, p. 28);
- 2002 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/14/EB dėl bendros darbuotojų informavimo ir konsultavimosi su jais sistemos sukūrimo Europos bendrijoje (OL L 80, 2002 3 23, p. 29).

6 Europos bendrijos laivų savininkų asociacijai (ECSA) ir „Europêche“ nusiųstas klausimynas apie valdymą; Europos transporto darbuotojų federacijai (ETF) nusiųstas klausimynas apie darbo jėgą.

7 Žvejų dalininkų pagal Nemokumo direktyvą, prekybos laivų įgulų narių pagal Direktyvą dėl Europos darbo tarybų, atviroje jūroje kursuojančių laivų įgulų pagal Informavimo ir konsultavimosi direktyvą, jūrų laivų įgulų pagal Kolektyvinio atleidimo iš darbo direktyvą ir jūrų laivų pagal Įmonių perdavimo direktyvą.

minėtas penkias direktyvas. Todėl jiems nebuvo suteikta tokia pati apsauga kaip sausumos darbuotojams, kalbant apie nemokumą, kolektyvinį atleidimą iš darbo ir įmonių perdavimą, ir jie neturėjo tokių pačių teisių steigti Europos darbo tarybas ar gauti informacijos iš darbdavio ir su juo konsultuotis.

Direktyva 2015/1794/ES buvo priimta 2015 m. spalio 6 d. Ja siekiama pagerinti jūrininkų apsaugos lygį ir suderinti jų socialines teises ir darbo sąlygas, taip didinant profesijos patrauklumą ir užtikrinant vienodas sąlygas šiame sektoriuje. Ja panaikinama pirmiau minėta išimtis dėl jūrininkų. Be to, Direktyva siekiama: i) užtikrinti, kad finansinė ir administracinė našta, tenkanti laivus eksploatuojančioms bendrovėms, ir toliau būtų proporcinga darbuotojų teisių gerinimui; ii) užtikrinti tikslą didinti jūrininkų užimtumą ES ir iii) riboti registravimo užsienyje riziką (kai laivai išregistruojami iš nacionalinio registro ir užregistruojami kitos valstybės registre siekiant išvengti išlaidų ir apribojimų). Joje atsižvelgiama į specifinį jūrininko profesijos pobūdį ir numatomi kintantys sektoriaus ypatumai, pavyzdžiui, dažnas laivų pardavimas ir tik vieną laivą eksploatuojančių bendrovių pardavimas.

2. 4 ir 5 straipsnių taikymas

Valstybės narės turėjo perkelti Direktyvą į nacionalinę teisę iki 2017 m. spalio 10 d.[8], ir visos jos pranešė apie perkėlimo į nacionalinę teisę priemones, be kita ko, susijusias su 4 ir 5 straipsniais[9].

2.1. 4 straipsnio turinys ir tikslas

Direktyvos 4 straipsniu iš dalies keičiama Kolektyvinio atleidimo iš darbo direktyva. Ta direktyva siekiama apsaugoti darbuotojus kolektyvinio atleidimo iš darbo atveju laikantis informavimo, konsultavimosi ir pranešimo procedūrų, kurių privalo paisyti darbdavys. Darbdavys, svarstantis inicijuoti kolektyvinį atleidimą iš darbo, turi informuoti darbuotojų atstovus ir su jais konsultuotis. Tikslas – rasti būdų, kaip išvengti kolektyvinio atleidimo iš darbo arba sumažinti atleidžiamų darbuotojų skaičių ir poveikį įgyvendinant papildomas socialines priemones. Tarp šių priemonių gali būti pagalba, susijusi su atleistų darbuotojų perkėlimu arba perkvalifikavimu. Be to, joje numatyta, kad apie planuojamą kolektyvinį atleidimą iš darbo turi būti pranešta kompetentingai valdžios institucijai ir kad atleidimas iš darbo negali įsigalioti anksčiau nei praėjus 30 dienų nuo tokio pranešimo.

Direktyvos 4 straipsnio 1 punktu panaikinamas Kolektyvinio atleidimo iš darbo direktyvos 1 straipsnio 2 dalies c punktas. Remiantis šia nuostata, Kolektyvinio atleidimo iš darbo direktyva nebuvo taikoma jūrų laivų įguloms, nors Kolektyvinio atleidimo iš darbo direktyvos 5 straipsniu valstybėms narėms leidžiama taikyti arba priimti darbuotojams palankesnes taisykles. Todėl, prieš perkeldamos Direktyvą į nacionalinę teisę, valstybės narės galėjo nuspręsti jūrų laivų įguloms netaikyti teisės aktų, kuriais į nacionalinę teisę perkeliama Kolektyvinio atleidimo iš darbo direktyva.

Be to, Direktyvos 4 straipsnio 2 punktu į Kolektyvinio atleidimo iš darbo direktyvos 3 straipsnio 1 dalį įtraukiama ši nauja pastraipa dėl pranešimo procedūros:

> *„Jeigu planuojamas kolektyvinis atleidimas iš darbo yra susijęs su jūrų laivo įgulos nariais, darbdavys informuoja valstybės, su kurios vėliava laivas plaukioja, kompetentingą instituciją.“*

[8] 8 straipsnio 1 dalis

[9] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/NIM/?uri=CELEX:32015L1794

Apskritai, taikant Kolektyvinio atleidimo iš darbo direktyvos 3 ir 4 straipsniuose numatytą pranešimo procedūrą kompetentinga institucija gali ieškoti būdų, kaip spręsti problemas, kurių gali kilti dėl planuojamų atleidimų, pavyzdžiui, sušvelninti socialinį ir ekonominį masinio atleidimo iš darbo poveikį tam tikroje vietovėje ar sektoriuje. Nustatant, kad pranešimas turėtų būti pateikiamas vėliavos valstybės kompetentingai institucijai, Direktyvos 4 straipsnio 2 punkto įtraukimas atspindi ypatingą jūrininko profesijos pobūdį. Remdamasi savo pasiūlymu, Komisija laikėsi nuomonės, kad išaiškinimas yra būtinas, nes gali būti darbo sutarčių, sudarytų vadovaujantis skirtingais nacionalinės teisės aktais[10].

2.2. Valstybių narių atsakymai dėl 4 straipsnio įgyvendinimo

2.2.1. 4 straipsnio 1 dalis. Išimties taikymo panaikinimas

Iš viso 11 valstybių narių (BE, DK, DE, IE, EL, EE, CY, LV, LU, MT, SK[11]) anksčiau nusprendė netaikyti jūrų laivų įguloms nacionalinės teisės aktų dėl kolektyvinio atleidimo iš darbo. Visos šios valstybės narės iš dalies pakeitė savo nacionalinės teisės aktus ir taip panaikino išimties taikymą sudarydamos sąlygas jūrų laivų įguloms taikyti kolektyvinio atleidimo iš darbo tvarką, kaip reikalaujama Direktyvos 4 straipsnio 1 punkte.

16 valstybių narių niekada nebuvo nustačiusios išimties jūrų laivų įguloms (BG, CZ, ES, FR, HR, IT, LT, HU, NL, AT, PL, PT, RO, SI, FI, SE), todėl joms nereikėjo iš dalies keisti nacionalinės teisės aktų, kad minėtos įgulos patektų į Direktyvos taikymo sritį.

2.2.2. 4 straipsnio 2 dalis. Pranešimas vėliavos valstybės kompetentingai institucijai

Direktyvos 4 straipsnio 2 punktą dėl pranešimo vėliavos valstybės, su kurios vėliava laivas plaukioja, institucijai apie planuojamą atleidimą iš darbo į nacionalinę teisę konkrečiai perkėlė 13 valstybių narių (BE, DE, IE, EE, EL, IT, CY, LU, HU, MT, PL, RO, SK). Trys iš jų ją perkėlė pažodžiui (CY, HU, SK), nurodydamos, kad tuo atveju, kai planuojamas kolektyvinis atleidimas iš darbo yra susijęs su jūrų laivo įgulomis, pranešimas privalo būti pateiktas valstybės, su kurios vėliava laivas plaukioja, kompetentingai institucijai.

Kitos dešimt valstybių narių naudoja įvairius toliau aprašomus kompetentingos institucijos, kuri turi būti informuojama, nustatymo būdus.

- Keturios valstybės narės numato galimybę pranešti vėliavos valstybės institucijai, tačiau apsiriboja tik laivais, plaukiojančiais su vėliava, priklausančia: i) kitai valstybei, kuri yra Europos ekonominės erdvės susitarimo šalis (EE); ii) kitai ES valstybei narei (DE) arba iii) savo valstybei narei (BE, PL).
- Graikija ir Malta įpareigoja darbdavius pranešti savo valstybės narės kompetentingai institucijai apie planuojamą bet kokį kolektyvinį jūrų laivų įgulų atleidimą iš darbo.
- Dvi valstybės narės (LU, RO) numato papildomus pranešimus, kai kolektyvinis atleidimas iš darbo susijęs su jūrų laivų įgulomis. Liuksemburge darbdavys turi pranešti ne tik kompetentingai nacionalinei institucijai, bet ir vėliavos valstybės institucijoms. Rumunijoje

[10] COM(2013) 798 *final*, 2013 11 18, p. 10 (išsamus 4 straipsnio nuostatų išaiškinimas).

[11] Šioje ataskaitoje vartojamos valstybių narių santrumpos: BE (Belgija), BG (Bulgarija), CZ (Čekija), DK (Danija), DE (Vokietija), EE (Estija), IE (Airija), EL (Graikija), ES (Ispanija), FR (Prancūzija), HR (Kroatija), IT (Italija), CY (Kipras), LV (Latvija), LT (Lietuva), LU (Liuksemburgas), HU (Vengrija), MT (Malta), NL (Nyderlandai), AT (Austrija), PL (Lenkija), PT (Portugalija), RO (Rumunija), SI (Slovėnija), SK (Slovakija), FI (Suomija), SE (Švedija).

pranešimas taip pat turi būti pateiktas laivo vėliavos valstybės kompetentingai institucijai, jei kolektyvinis atleidimas susijęs su jūrų laivo įgulos nariais.

- Airija skiria du pranešimus: pranešimą darbo ir socialinės apsaugos reikalų ministrui, jei laivas plaukioja su Airijos vėliava, arba pranešimą kitos valstybės kompetentingai institucijai, jei laivas plaukioja su tos kitos valstybės vėliava.
- Panašiai yra ir Italijoje, kur darbdavys turi pranešti Italijos kompetentingai institucijai, jei planuojamas kolektyvinis atleidimas iš darbo susijęs su įgulos nariais, kurie turi Italijos pilietybę arba kurių darbo santykius reglamentuoja Italijos teisė, ir užsienio valstybės kompetentingai institucijai, jei susiję įgulos nariai plaukioja laivu, plaukiojančiu ne su Italijos vėliava.

Likusios 14 valstybių narių (BG, CZ, DK, ES, FR, HR, LT, LV, NL, AT, PT, SI, FI, SE) šiuo klausimu nacionalinės teisės aktų nepakeitė, todėl nenurodo kompetentingos institucijos, kuriai siunčiami pranešimai, jei planuojamas kolektyvinis atleidimas iš darbo yra susijęs su jūrų laivų įgulomis. Komisija supranta, kad galiojančios nacionalinės nuostatos, kuriomis darbdavys įpareigojamas pranešti kompetentingai valdžios institucijai apie planuojamą kolektyvinį atleidimą, taikomos ir tais atvejais, kai toks atleidimas susijęs su jūrų laivų įgulomis. Todėl šiose valstybėse narėse Direktyvos 4 straipsnio 2 punktas į nacionalinę teisę perkeliamas nustatant, kad darbdavys turi pranešti apie planuojamą kolektyvinį jūrų laivų įgulų narių atleidimą iš darbo tai pačiai valdžios institucijai, kuriai turi būti pranešta apie visų kitų darbuotojų kolektyvinį atleidimą.

2.3. Socialinių partnerių pastabos dėl 4 straipsnio įgyvendinimo

Kalbant apie laivybos sektoriaus darbdavius, Europos bendrijos laivų savininkų asociacija (ECSA) nusprendė, kad visos valstybės narės tinkamai perkėlė Direktyvos 4 straipsnį į nacionalinę teisę. Žvejybos sektoriaus darbdaviams atstovaujanti „Europêche“ nepateikė jokių pastabų. Kalbant apie darbuotojams atstovaujančius socialinius partnerius, Europos transporto darbuotojų federacija (ETF) negalėjo pateikti esminės informacijos apie nuostatų perkėlimą į nacionalinę teisę valstybėse narėse, nes susijusios įmonės nepateikė užtektinai informacijos. Tačiau ETF sukritikavo tai, kaip jas perkėlė Jungtinė Karalystė[12], kuri tuo metu buvo valstybė narė[13].

2.4. 5 straipsnio turinys ir tikslas

Direktyvos 5 straipsniu iš dalies keičiama Įmonių perdavimo direktyva. Toje direktyvoje nustatytos darbuotojų teisės bendrovės, kurioje jie dirba, nuosavybės perdavimo metu, taip pat pardavėjo (perdavėjo) ir pirkėjo (perėmėjo) pareigos. Joje nustatyta, kad įmonės perdavimas nėra pagrindas atleisti iš darbo ir kad darbuotojai išsaugo savo teises ir pareigas, susijusias su galiojančia darbo sutartimi ar darbo santykiais. Be to, kad būtų pasiektas susitarimas, perdavėjas ir perėmėjas turi informuoti darbuotojų atstovus ir su jais konsultuotis likus pakankamai laiko iki įmonės pokyčių ir dar prieš priimant priemones, kurios turėtų įtakos darbuotojams.

Anksčiau Įmonių perdavimo direktyvos 1 straipsnio 3 dalimi buvo nustatyta, kad ta direktyva netaikoma jūrų laivams, nors Įmonių perdavimo direktyvos 8 straipsniu valstybėms narėms aiškiai

---

12 Jos nuomone, darbdavys turi pateikti pranešimą valstybės, kurioje registruotas laivas, kompetentingai institucijai (o ne valstybės sekretoriui).

13 ETF nurodė bendrovės „P&O Ferries“ atvejį. Jungtinėje Karalystėje įsteigta bendrovė pranešė Kipro valdžios institucijoms apie kolektyvinį jos keleivinių laivų, plaukiojančių su Kipro vėliava, įgulų atleidimą. ETF nuomone, tai rodo, kad pranešimas valstybės, su kurios vėliava laivas plaukioja, kompetentingai institucijai turėtų papildyti pareigą pranešti apie atleidimą iš darbo valstybės narės, iš kurios jūrininkai vykdo veiklą, kompetentingai valdžios institucijai, o ne būti naudojamas vietoj jos.

leidžiama taikyti arba priimti darbuotojams palankesnes taisykles. Todėl, prieš perkeldamos Direktyvą į nacionalinę teisę, valstybės narės galėjo nuspręsti jūrų laivams netaikyti teisės aktų, kuriais jos nuostatos perkeliamos į nacionalinę teisę.

Pagal Direktyvos 5 straipsnį Įmonių perdavimo direktyvos 1 straipsnio 3 dalis pakeičiama taip:

> *„Ši direktyva taikoma jūrų laivo perdavimui, kai jis yra įmonės, verslo arba įmonės ar verslo dalies perdavimo, kaip apibrėžta 1 ir 2 dalyse, dalis, jeigu perėmėjas yra Sutarties taikymo teritorinėje erdvėje arba jeigu perduodama įmonė, verslas arba įmonės arba verslo dalis lieka Sutarties taikymo teritorinėje erdvėje.*
>
> *Ši direktyva netaikoma, jeigu perdavimo objektas yra išimtinai tik vienas ar daugiau jūrų laivų.“*

2.5. Valstybių narių atsakymai dėl 5 straipsnio įgyvendinimo

2.5.1. 5 straipsnis, kuriuo pakeičiama Įmonių perdavimo direktyvos 1 straipsnio 3 dalies pirma pastraipa. Išimties taikymo panaikinimas

Prieš įsigaliojant Direktyvos 5 straipsniui, iš viso 11 valstybių narių (BE, DK, EE, IE, EL, CY, LU, MT, NL, RO, FI) neįtraukė jūrų laivų į nacionalinių taisyklių dėl įmonių perdavimo taikymo sritį. Visos jos iš dalies pakeitė nacionalinės teisės aktus, kad jūrų laivai būtų įtraukti į nacionalinės teisės aktų taikymo sritį.

Tačiau 16 valstybių narių jau taikė jūrų laivams savo teisės aktus dėl įmonių perdavimo (BG, CZ, DE, ES, FR, HR, IT, LV, LT, HU, AT, PL, PT, SI, SK, SE). Todėl joms nereikėjo keisti savo teisės aktų, kad ši nuostata būtų įtraukta į nacionalinės teisės aktų taikymo sritį.

2.5.2. 5 straipsnis, kuriuo pakeičiama Įmonių perdavimo direktyvos 1 straipsnio 3 dalies pirma pastraipa. Teritorinė taikymo sritis

5 straipsniu valstybėms narėms taip pat leidžiama apriboti teritorinę nuostatų taikymo jūrų laivų perdavimui sritį, jei pirkėjas yra iš ES arba jei perduodama įmonė patenka į teritorinę Sutarčių taikymo sritį.

Iš viso 13 valstybių narių šią nuostatą perkėlė į nacionalinę teisę, devynios iš jų – pažodžiui (BE, DK, IE, EL, EE, IT, LV, NL, RO). Kalbant apie kitas keturias valstybes nares, Suomija nustato, kad su darbo santykiais susijusios teisės ir pareigos bei išmokos darbuotojams perduodamos naujam įmonės savininkui, išskyrus tada, kai pardavėjas ar pirkėjas yra įsisteigęs už ES ar Europos ekonominės erdvės ribų. Liuksemburgas ir Malta riboja teritorinę taikymo sritį nustatydamos, kad pirkėjas turi būti jų valstybėje narėje arba įmonė turi likti jų valstybėje narėje. Kipras į taikymo sritį įtraukia tik Kipro jūrų laivus.

Likusios 14 valstybių narių teritorinės taikymo srities neapribojo.

2.5.3. 5 straipsnis, kuriuo pakeičiama Įmonių perdavimo direktyvos 1 straipsnio 3 dalies antra pastraipa. Išimties taikymas tuo atveju, kai perduodami tik laivai

Pagal 5 straipsnio antrą sakinį išimtis taikoma tuo atveju, kai perduodamas tik vienas ar keli jūrų laivai.

Iš viso 13 valstybių narių šią nuostatą perkėlė į nacionalinę teisę, todėl taiko išimtį tuo atveju, kai perduodami tik laivai (BE, DK, IE, EL, EE, IT, CY, LV, LU, MT, NL, PT, RO). Tačiau 14 valstybių narių (BG, CZ, DE, ES, FR, HR, LT, HU, AT, PL, SI, SK, SE, FI) jos neperkėlė į nacionalinę teisę,

todėl iš teisės aktų, kuriais Įmonių perdavimo direktyva perkeliama į nacionalinę teisę, taikymo srities nepašalino atvejo, kai perduodami tik laivai.

2.6. Socialinių partnerių pastabos dėl 5 straipsnio įgyvendinimo

Kalbant apie laivybos sektoriaus darbdavius, ECSA nusprendė, kad visos valstybės narės tinkamai perkėlė Direktyvos 5 straipsnį į nacionalinę teisę. Žvejybos sektoriaus darbdaviams atstovaujanti „Europêche“ nepateikė jokių pastabų. Kalbant apie darbuotojams atstovaujančius socialinius partnerius, ETF nepateikė esminės informacijos apie nuostatų perkėlimą į nacionalinę teisę valstybėse narėse, nes susijusios įmonės nepateikė užtektinai informacijos.

3. 4 ir 5 straipsnių taikymas

Be informacijos apie jų įgyvendinimo priemones, valstybių narių ir socialinių partnerių taip pat buvo paprašyta pateikti informacijos apie nacionalinių taisyklių, kuriomis į nacionalinę teisę perkeliami 4 ir 5 straipsniai, taikymą.

3.1. Valstybių narių atsakymai

3.1.1. Pranešimai apie planuojamą kolektyvinį atleidimą iš darbo

Tik penkios valstybės narės pranešė, kad jų kompetentingoms institucijoms buvo pranešta apie planuojamą kolektyvinį jūrų laivų įgulų narių atleidimą iš darbo (FR, CY, LV, NL, FI). Kitos valstybės narės (BE, BG, CZ, DK, DE, EE, IE, EL, ES, IT, LT, LU, HU, MT, AT, PL, PT, RO, SI, SK) negalėjo nustatyti darbuotojų, apie kurių atleidimą iš darbo buvo pranešta (HR), profesijų arba nepateikė jokios informacijos (SE).

Prancūzijoje kompetentingai nacionalinei institucijai nuo 2015 m. iki 2020 m. buvo pranešta šešis kartus.

Kipras pranešė, kad jam buvo žinoma apie vieną pranešimą dėl Jungtinėje Karalystėje įsteigtos bendrovės „P&O Ferries“. Bendrovė atleido apie 800 jūrininkų, įskaitant tuos, kurie plaukiojo keturiais keleiviniais laivais, plaukiojančiais su Kipro vėliava.

Latvija pranešė apie vieną 2022 m. pranešimą dėl 125 darbuotojų.

Nyderlandai pranešė, kad 2020 m. užregistruotas vienas su ten įsikūrusiu darbdaviu susijęs pranešimas dėl 63 jūrininkų. 2021 m. gautas antras pranešimas buvo susijęs su jūrų laivais, plaukiojančiais su Nyderlandų vėliava, ir 28 jūrininkais, tačiau darbdavys nebuvo įsisteigęs Nyderlanduose.

Suomijai žinoma apie pranešimus dėl jūrų laivų įgulų narių, tačiau ji neturi tikslių duomenų ar kitos informacijos. Be to, Suomija paaiškino, kad nacionalinės nuostatos dėl kolektyvinio atleidimo iš darbo taikomos jau tuo atveju, kai darbdavys planuoja atleisti vieną darbuotoją.

Nė viena valstybė narė nepranešė, kad jos kompetentinga nacionalinė institucija būtų gavusi pranešimų apie planuojamą kolektyvinį atleidimą iš darbo, susijusį su jūrų laivų, plaukiojančių su kitos valstybės narės vėliava, įgulų nariais.

3.1.2. Įmonių perdavimas kartu su jūrų laivais

Tik dviem valstybėms narėms (BE, FI) buvo žinoma apie perdavimą pagal Direktyvą, kurio metu buvo perduoti ir jūrų laivai. Belgija pranešė, kad socialiniai partneriai žinojo apie vieną atvejį, kai keli

vienos bendrovės laivai buvo perduoti kitai bendrovei, o Suomija nepateikė jokios papildomos informacijos. Dvi valstybės narės šiuo klausimu nepateikė informacijos (FR, SE), Italija pranešė, kad tokių perdavimų nebuvo, o likusioms valstybėms narėms apie jokius atvejus nebuvo žinoma.

3.1.3. Teismo procesai

Valstybės narės nepranešė apie jokius teismo procesus savo nacionaliniuose teismuose, susijusius su nacionalinėmis nuostatomis, kuriomis į nacionalinę teisę perkeliami Direktyvos 4 ir 5 straipsniai.

3.1.4. Direktyvos poveikis

Komisijos pareiga teikti ataskaitas pagal Direktyvos 7 straipsnį visų pirma nustatyta siekiant įvertinti naujosios Direktyvos poveikį dviem aspektais: i) laivų registracija kitose valstybėse ir ii) ES jūrininkų užimtumo lygis. Su valstybės narės vėliava plaukiojančio laivyno pokyčiai gali padėti tiksliai suvokti registravimo užsienyje reiškinį. Užimtumo konkrečiame sektoriuje lygį įvertinti sunkiau, tačiau jūrininkais dirbančių asmenų skaičiaus tendencijos šiuo klausimu leidžia daryti preliminarias išvadas.

3.1.4.1. Poveikis su valstybės narės vėliava plaukiojančių laivų skaičiui

Apskritai, sprendžiant iš valstybių narių atsakymų, Direktyvos 4 ir 5 straipsnių įgyvendinimas neigiamai nepaveikė su valstybių narių vėliava plaukiojančių laivų skaičiaus. Tai leidžia daryti prielaidą, kad įsigaliojus šiems dviem straipsniams ir valstybėms narėms juos perkėlus į nacionalinę teisę, laivų registravimo užsienyje atvejų nepadaugėjo.

Iš valstybių narių, iš dalies pakeitusių nacionalinius įstatymus taip, kad jūrų laivų įgulos patektų į teisės aktų, kuriais į nacionalinę teisę perkeliama Kolektyvinio atleidimo iš darbo direktyva, taikymo sritį, tik penkios nurodė, kad su jų vėliava plaukiojančių jūrų laivų skaičius sumažėjo (BE, EE, EL, IT, PL). Be šių penkių valstybių narių, Nyderlandai taip pat pranešė apie sumažėjimą po to, kai šalis įtraukė jūrų laivus į savo teisės aktų, kuriais į nacionalinę teisę perkeliama Įmonių perdavimo direktyva, taikymo sritį.

Kai kurios valstybės narės pateikė išsamesnės informacijos apie sumažėjimą. Belgija pranešė, kad joje registruotų prekybos laivų skaičius per daugiau kaip penkerius metus nuo 2016 m. iki 2022 m. sumažėjo nežymiai – nuo 238 iki 237, tačiau bendroji talpa padidėjo nuo 7 750 000 iki 9 780 000 BT. Šalies žvejybos laivų sumažėjo, tačiau masto ji nenurodė. Nuo 2017 m. iki 2020 m. Italijoje prekybos laivyno laivų, viršijančių 100 BT, skaičius sumažėjo 8 proc. (nuo 1 448 iki 1 334). Lenkija pranešė, kad nuo 2015 m. iki 2021 m. laivų skaičius ir bendroji talpa sumažėjo nuo 151 iki 134 laivų ir nuo maždaug 80 000 iki 69 000 BT. Nuo 2014 m. iki 2021 m. Nyderlanduose laivų skaičius sumažėjo nuo 1 233 iki 1 212. Vis dėlto šios valstybės narės daro prielaidą, kad ši tendencija susijusi ne su direktyvos įsigaliojimu, o su: i) mažesniu laivų, plaukiojančiu su kitų šalių vėliavomis, registracijos mokesčiu (PL); ii) geresnėmis sąlygomis, taikomomis laivams, plaukiojantiems su kitos valstybės vėliava (EE); iii) registracija užsienyje (NL), ir iv) kad daugelis Direktyvoje numatytų apsaugos priemonių jau buvo taikomos jūrų laivų įgulų nariams dar iki Direktyvos (IT).

Airija ir Portugalija pastebėjo priešingai: su jų vėliavomis plaukiojančių jūrų laivų padaugėjo. Jos nepateikė išsamių duomenų, be to, Airija nepateikė jokių galimų šio skaičiaus išaugimo priežasčių. Portugalijos nuomone, šis skaičius išaugo ne dėl Direktyvos įsigaliojimo: ji daro prielaidą, kad tai

susiję su 2015 m. Madeiros tarptautinio laivybos registro teisinės tvarkos supaprastinimu ir taikomų mokesčių sumažinimu.

Septynios valstybės narės, įtraukusios jūrų laivų įgulas į savo teisės aktų, kuriais į nacionalinę teisę perkeliama Kolektyvinio atleidimo iš darbo direktyva, taikymo sritį, nepranešė apie jokius su jų vėliavomis plaukiojančių laivų skaičiaus pasikeitimus (DE, CY, MT, LV, LU, HU) arba apie jokius svarbius šio skaičiaus pasikeitimus (HR). Šios valstybės narės kartu su Lietuva nenurodė jokių pokyčių, susijusių su tuo, kad jūrų laivai įtraukti į teisės aktų, kuriais į nacionalinę teisę perkeliama Įmonių perdavimo direktyva, taikymo sritį.

Trys valstybės narės pranešė neturinčios jokių duomenų apie kolektyvinio atleidimo iš darbo taisyklių taikymo srities išplėtimą ir jūrų laivų įgulų įtraukimą į ją (BG, DK, LT). Keturios valstybės narės taip pat pranešė neturinčios duomenų apie teisės aktų dėl įmonių perdavimo taikymo srities išplėtimą ir jūrų laivų įtraukimą į ją (BG, DK, RO, SK). Apie tai, kad poveikio nebuvo, pranešė septynios valstybės narės, kurios prieš tai nebuvo pašalinusios jūrininkų iš nacionalinių įstatymų, kuriais į nacionalinę teisę perkeliama Kolektyvinio atleidimo iš darbo direktyva (ES, FR, NL, RO, SI, SE), taikymo srities, ir penkios valstybės narės, kurios prieš tai nebuvo pašalinusios jūrų laivų iš nacionalinės teisės aktų, kuriais į nacionalinę teisę perkeliama Įmonių perdavimo direktyva (ES, FR, SI, SE).

Suomija pranešė, kad reikšmingų pokyčių nebuvo, nes nacionalinis įstatymas dėl kolektyvinio atleidimo iš darbo jau prieš tai buvo taikomas jūrininkams, taip pat todėl, kad jūrininkams jau buvo suteiktos dalinės teisės, susijusios su įmonių perdavimu. Dvi valstybės narės nurodė, kad su jų vėliavomis neplaukioja laivai, kuriems taikomi Direktyvos 4 ir 5 straipsniai (CZ, AT). Slovakija pranešė, kad su jos vėliava neplaukioja laivai, kuriems taikomas Direktyvos 4 straipsnis.

3.1.4.2. Poveikis jūrininkų skaičiui

Apskritai valstybių narių atsakymai taip pat patvirtina, kad Direktyvos 4 ir 5 straipsnių įgyvendinimas neturėjo neigiamo poveikio jūrininkų skaičiui. Tai suponuoja, kad Direktyvos 4 ir 5 straipsnių ir susijusių nacionalinių nuostatų įsigaliojimas neturėjo poveikio jūrininkų užimtumo valstybėse narėse registruotuose laivuose lygiui.

Tik dvi valstybės narės pastebėjo, kad jūrininkų skaičius sumažėjo (EE, EL). Graikija pranešė, kad nuo 2018 m., kai ji perkėlė direktyvą į nacionalinę teisę, sumažėjo su Graikijos vėliava plaukiojančiuose laivuose dirbančių jūrininkų skaičius, tačiau konkrečių duomenų nepateikė. Estija pranešė, kad sumažėjo prekybos laivų įgulų narių skaičius ir nežymiai sumažėjo žvejų skaičius, tačiau konkrečių duomenų nepateikė. Abi šalys nesusiejo sumažėjimo su direktyvos įsigaliojimu. Estija paaiškino, kad vadovaujasi prielaida, jog tai įvyko dėl kitų priežasčių, kaip antai COVID-19 pandemija ir reisų skaičiaus sumažėjimas.

Remiantis Belgijos socialinės apsaugos duomenimis, prekybos laivyno sektoriaus užimtumas šiek tiek sumažėjo[14], o žvejų skaičius liko stabilus. Kalbant apie jūrininkų įtraukimą į nacionalinį įstatymą, kuriuo į nacionalinę teisę perkeliama Direktyva dėl kolektyvinio atleidimo iš darbo, Latvija pranešė,

[14] Kita vertus, prekybos laivyno sektoriaus jungtinio komiteto duomenys patvirtino, kad užimtumas gerokai išaugo, tačiau tai galima paaiškinti tuo, kad neseniai į prekybos laivyno laivų sektorių buvo įtraukti dugno gilinimo ir jūrų sektoriai.

kad sumažėjo jūrininkų, turinčių prekybos laivyno jūreivio kvalifikaciją, ir padaugėjo jūrininkų, turinčių žvejybos laivo įgulos nario kvalifikaciją. Abi šalys negalėjo susieti šio pokyčio su direktyvos įsigaliojimu. Latvija darė prielaidą, kad pagrindiniai veiksniai buvo konkurencija su Azijos jūrininkais, galimybės persikelti į krantą ir, visų pirma žvejų atveju, laivų kapitonams taikomų kvalifikacijos reikalavimų pakeitimai.

Dvi valstybės narės (IE, PT) pastebėjo, kad jūrininkų skaičius padidėjo. Jos nepateikė konkrečių duomenų, tačiau nė viena to nesusiejo su direktyvos įsigaliojimu. Airijoje šis padidėjimas siejamas su tuo, kad padidėjo prekybinių laivų skaičius. Portugalija daro prielaidą, kad jūrininkų skaičiaus padidėjimas, kaip ir laivų skaičiaus padidėjimas, susijęs su 2015 m. Madeiros tarptautinio laivybos registro teisinės tvarkos supaprastinimu.

Trys valstybės narės (HR, IT, FI) nenurodė reikšmingo jūrininkų skaičiaus pokyčio. 2017–2020 m. Italijoje jūrininkų skaičius iš esmės nesikeitė (−1,4 proc. nuo 26 105 iki 25 744): sumažėjusį krovininių laivų skaičių iš dalies kompensavo daugiau darbuotojų įdarbinti reikalaujantys keleiviniai laivai, o daugelis direktyvoje numatytų apsaugos priemonių jau buvo taikomos jūrų laivų įgulų nariams. Nuo 2017 m. iki 2019 m. jūrininkų skaičius Suomijoje iš esmės nesikeitė; jūrininkų skaičiaus sumažėjimas 2020 m. buvo siejamas su COVID-19 pandemija.

Keturios valstybės narės nenurodė, kad jūrininkų skaičius būtų pasikeitęs (CZ, HU, MT, PL). Lietuva nenurodė jokių pokyčių, susijusių su tuo, kad jūrų laivai įtraukti į teisės aktų, kuriais į nacionalinę teisę perkeliama Įmonių perdavimo direktyva, taikymo sritį. Čekija paaiškino, kad komercinių jūrų laivų, kurie būtų užregistruoti su Čekijos vėliava, nėra, todėl nesikeitęs jūrininkų skaičius – tai jūrininkai, turintys Čekijos laivybos tarnybos išduotas jūrininko knygeles ir dirbantys jūrų laivuose, plaukiojančiuose su įvairiomis ES ir ne ES vėliavomis. Vokietija nurodė, kad Direktyvos 4 straipsnio įsigaliojimas neturėjo jokio poveikio jūrininkų skaičiui.

Šešios valstybės narės negalėjo pateikti duomenų apie Direktyvos poveikį jūrininkų skaičiui, susijusių su kolektyvinio atleidimo iš darbo taisyklių taikymo srities išplėtimu ir jūrų laivų įgulų įtraukimu į ją (BG, DK, CY, LT, LU, RO). Šios valstybės narės kartu su Latvija ir Slovakija pranešė, kad neturėjo su teisės aktų dėl įmonių perdavimo taikymo srities išplėtimu susijusių duomenų apie jūrininkų skaičių. Tuo pačiu klausimu Nyderlandai paaiškino, kad, nors ir turėjo 2021 m. duomenis apie su Nyderlandų vėliava plaukiojančių laivų darbuotojus (4 600 darbuotojų iš Nyderlandų, 16 000 darbuotojų iš užsienio), neturėjo ankstesnių patikimų duomenų, su kuriais būtų galima juos palyginti.

Penkios valstybės narės (ES, FR, NL, SI, SE) prieš tai nebuvo pašalinusios jūrininkų iš nacionalinės teisės aktų, kuriais į nacionalinę teisę perkeliama Kolektyvinio atleidimo iš darbo direktyva, taikymo srities, todėl nepranešė apie jokį poveikį jūrininkų skaičiui. Keturios valstybės narės (ES, FR, SI, SE), kurios prieš tai nebuvo pašalinusios jūrininkų iš savo nacionalinės teisės aktų, kuriais Įmonių perdavimo direktyva perkeliama į nacionalinę teisę, taikymo srities, taip pat nepranešė apie jokį poveikį. Austrija pranešė, kad su jos vėliava neplaukioja laivai, kuriems taikomi Direktyvos 4 ir 5 straipsniai, o Slovakija pranešė, kad su jos vėliava neplaukioja laivai, kuriems taikomas Direktyvos 4 straipsnis.

3.2. Socialinių partnerių pastabos

Dėl laivybos sektoriaus darbdavių ECSA laikėsi nuomonės, kad valstybės narės tinkamai taikė ir įgyvendino direktyvos 4 ir 5 straipsnius. ECSA nuomone, tiek su valstybės narės vėliava

plaukiojančių laivų skaičius, tiek jūrininkų skaičius buvo stabilūs. Žvejybos sektoriaus darbdaviams atstovaujanti „Europêche“ nepateikė jokių pastabų.

Kalbant apie darbuotojams atstovaujančius socialinius partnerius, ETF negalėjo pateikti esminės informacijos apie Direktyvos 5 straipsnio, susijusio su įmonių perdavimu, taikymą, nes susijusios įmonės nepateikė užtektinai informacijos. Dėl Direktyvos 4 straipsnio, susijusio su kolektyviniu atleidimu iš darbo, taikymo ETF nurodė, kad negavo informacijos iš visų susijusių įmonių ir kad atsakymus pateikusios susijusios bendrovės neregistravo nei su valstybių narių vėliavomis plaukiojančių laivų skaičiaus, nei jūrininkų skaičiaus pokyčių.

4. Išvados

Visos valstybės narės pranešė apie Kolektyvinio atleidimo iš darbo direktyvos pakeitimų perkėlimo į nacionalinę teisę priemones, kuriomis į jos taikymo sritį įtraukiamos jūrų laivų įgulos, o į Įmonių perdavimo direktyvos taikymo sritį įtraukiami jūrų laivai. Ne visos valstybės narės priėmė naujus įstatymus arba iš dalies pakeitė galiojančius teisės aktus, nes tos valstybės narės, kurios jūrų laivų (jų įgulų) prieš tai dar nebuvo pašalinusios iš nacionalinių taisyklių taikymo srities, to neprivalėjo padaryti. Tai sustiprino jūrininkų, kurių apsauga pagal šias direktyvas prieš tai buvo nepakankama, teises.

Dauguma valstybių narių Direktyvos 4 straipsnio 2 punktą, kuriuo darbdaviai įpareigojami pranešti laivo vėliavos valstybės kompetentingai institucijai apie planuojamą kolektyvinį atleidimą iš darbo, į nacionalinę teisę perkėlė kaip nuostatą dėl pranešimo savo kompetentingai institucijai. Taigi tai bus ta pati institucija, kuriai turi būti pranešta apie visų kitų darbuotojų kolektyvinį atleidimą. Tik kelios valstybės narės perkėlė ją į nacionalinę teisę kaip nuostatą dėl pareigos pranešti vėliavos valstybei.

Įgyta praktinio Kolektyvinio atleidimo iš darbo direktyvos ir Įmonių perdavimo direktyvos pakeitimų taikymo patirtis yra labai ribota. Tik penkios valstybės narės pranešė apie tai, kad gauta nuo vieno iki šešių pranešimų apie kolektyvinį jūrų laivo įgulos atleidimą iš darbo, o dvi valstybės narės pranešė apie vieno ar dviejų jūrų laivų perdavimą. Nė viena valstybė narė nepranešė apie teismo procesą.

Išreikštas susirūpinimas, kad pakeitimais būtų pakenkta jūrų sektoriui, nes laivai būtų registruojami užsienyje ir sumažėtų užimtumas, pasirodė esąs nepagrįstas. Kalbant apie jūrų laivų įgulų įtraukimą į Kolektyvinio atleidimo iš darbo direktyvos taikymo sritį ir jūrų laivų įtraukimą į Įmonių perdavimo direktyvos taikymo sritį, dauguma valstybių narių ir sektorių socialiniai partneriai, atstovaujantys administracijai ir darbuotojams, nepranešė apie jokius su valstybės narės vėliava plaukiojančių laivų skaičiaus ar jūrininkų skaičiaus pokyčius. Valstybės narės, pranešusios, kad tokių laivų arba jūrininkų skaičius sumažėjo arba padidėjo, nurodė, kad šie pokyčiai nesusiję su jūrų laivų (įgulų) įtraukimu į šių dviejų direktyvų taikymo sritį.